

10.10.2011

Suomen Talousdemokratia ry

www.talousdemokratia.fi

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry
Peruskouluryhmä
toimisto@hyol.fi

Vetoamus HYOL:n tuen saamiseksi opetussuunnitelman täydennykseen

Rahan kehitys vaihdon välineestä ja arvon mitasta nykyiseen muotoonsa kuvaa samalla historiallisesti yhteiskunnan kehitystä, monimutkaistumista ja sen toimijoiden riippuvuussuhteen vahvistumista toisistaan. Raha on ollut keskeinen tekijä yhteiskuntajärjestelmän kehityksessä ja toisaalta yhteiskunnan kehitys on osaltaan vahvistanut rahan merkitystä yhteiskunnassa.

Kaikki tiedämme, kuinka suuri rooli rahalla on jokapäiväisessä elämässämme. Meneillään oleva talouskriisi on jälleen kerran korostanut rahan merkitystä yhteiskunnan toimivuuden kannalta. Vaikka peruskoulun yläluokilla opetetaan taloustietoja ja – taitoja, on hämmästyttävää, että rahan olemus – mitä raha itse asiassa on ja miten raha syntyy – ei kuulu peruskoulun opetussuunnitelmaan [1]. Yhdistyksemme mielestä ymmärrys rahan olemuksesta, sekä rahan lyhyt historia, kuuluvat ehdottomasti yleissivistykseen ja näin ollen oppivelvollisuuden piiriin. Otamme yhteyttä liittoonne pyytääksemme teiltä tukea pyrkimyksellemme saada rahan perusolemus ja rahan historia peruskoulun opetussuunnitelmaan.

Mitä raha on?

Kysymys esitetään myös peruskoulun yhteiskuntaopin oppikirjoissa, kuitenkin kattava vastaus jätetään antamatta [2]. Nykyään rahaa tulee kiertoön vain, kun joku ottaa velkaa. Olivat lainanottajina sitten liikepankit keskuspankeilta; tai valtio, kunnat, yritykset tai yksityishenkilöt liikepankeilta - aina kun rahan määrä lisääntyy, se lisääntyy vain velan muodossa. Toisin sanoen raha on velkaa. Kääntäen tämä tarkoittaa, että kun pankeista otetaan lainaa, luovat pankit uutta rahaa kiertoön. Nykyään yli 95 % rahasta on liikepankkien luomaa rahaa ja loput keskuspankin luomaa keskuspankkirahaa. Suomen pankin julkaisussa "Raha ja luotto rahapolitiikassa" (2007) asia on kuvattu näin:

"Pankkiraha, eli likvidi pankkitalletus, syntyy nykyisin valtaosin pelkkänä tilikirjauksena luotettavan talletuspankin myöntäessä luottoa asiakkaalleen. Tässä ostovoimaa syntyy tyhjästä." [3].

Eroa pankkien ja muiden rahoitusyhtiöiden välillä on tarkennettu hieman myöhemmin:

"Kyky luoda ostovoimaa tyhjästä tekee pankkien luotoista analyttisesti eri asian kuin mitä ovat muiden rahoituksenvälittäjien luotot. Muut rahoituksenvälittäjät, kuten rahoitusyhtiöt, eivät luo rahaa, vaan niiden täytyy hankkia rahoitus ensin pankkitileilleen, jotta niiden myöntämät luotot voidaan nostaa. Rahalaitokset puolestaan voivat myöntää luotot ensin ja ne saavat rahoituksen samassa yhteydessä." [3].

Tämä on suoraan ristiriidassa yhteiskuntaopin oppikirjojen selityksen kanssa:

"Pankit keräävät säästöjä talletuksina pankkitileille. Näillä säästövaroilla ne myöntävät lainoja, joilla ne sitten rahoittavat suuren osan yritysten investoinneista eli kone- ja laitehankinnoista ja rakennushankkeista." [2].

On suorastaan harhaanjohtavaa, että rahajärjestelmän toimintaa opetetaan tällä hetkellä oppikirjassa kuvatulla tavalla.

Miten raha tulee ja poistuu kierrosta?

Karkeasti yksinkertaistettuna, liikepankit luovat rahaa myöntäessään lainoja. Tämän jälkeen ne lainaavat keskuspankista vähimmäisvarantovaatimuksen määräämän summan keskuspankkirahaa reserveiksi [4,5]. Kun velkoja lyhennetään, poistavat pankit velan pääomalyhennyksen verran rahaa kierrosta ja pitävät koron osuuden korkotulona. Jos velallinen ei kykene maksamaan velkaansa, joutuu pankki poistamaan velan verran rahaa kierrosta omasta pääomastaan luottotappioina.

Kritiikkiä nykyjärjestelmää kohtaan

Ymmärrämme, ettei opetussuunnitelmaan välttämättä voida lisätä suoraa kritiikkiä nykyjärjestelmää kohtaan. Toivomme, että selventämällä nykyjärjestelmän vikoja, saamme teidät vakuuttuneiksi tiedon tarpeesta asian suhteen.

Kuten yllä olevasta käy ilmi, on kaikki raha velkaa. Tällä on pitkälle kantavia vaikutuksia yhteiskunnan kannalta. Koska lainoilla on korko, on kaikella rahalla korko. Tästä seuraa, että koska kaikki raha on pohjimmiltaan lainaa korkoineen, on velkaa yhteensä aina enemmän kuin on rahaa kierrossa. Koska kaikki korkotulot eivät palaudu velallisille tai palautuvat viiveellä, täytyy velan määrän kasvaa, jotta vanhat velat ja niiden korot voidaan maksaa pois. Kaikkea velkaa ei kuitenkaan voida koskaan maksaa pois, koska silloin yhteiskunnassa ei enää olisi rahaa kierrossa. Toisin sanoen, nykyjärjestelmässä meidän on yhteiskuntana oltava velkaa pankeille, jotta meillä olisi rahaa kierrossa. Tämä myös osittain selittää joidenkin maiden ylivelkaantumisen. Kun yksityinen sektori ei voi tai halua enää ottaa lisää velkaa, joutuu valtio velanottajan rooliin. Järjestelmän ymmärtäminen auttaa ymmärtämään, miksi velkakriisiä yritetään ratkaista ottamalla lisää velkaa.

Suomen Talousdemokratia ry

Suomen Talousdemokratia ry on syntynyt osana kansainvälistä keskustelua ja pohdintaa velkaperusteisen rahajärjestelmän ongelmista. Yhdistyksen tarkoituksena on ohjata yhteiskuntaa kohti kestävä ja demokraattista talousjärjestelmää, tuomalla esiin uskottava ja käytännöllinen vaihtoehto

velkaperusteiselle rahajärjestelmälle. Toinen keskeinen tavoitteemme on lisätä kansalaisten kiinnostusta yhteiskunnalliseen talousjärjestelmään ja sen kehitykseen.

Tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys levittää tietoa velkaperusteisen rahajärjestelmän ongelmista sekä sen vaihtoehtoista harjoittaen julkaisu- ja tiedotustoimintaa. Vaihtoehtoisen rahajärjestelmän edistämiseksi yhdistyksemme pyrkii vaikuttamaan valtiollisiin asioihin ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tekemällä aloitteita, ottamalla kantaa ja antamalla lausuntoja. Näemme rahan kierron ja rahan historian lisäämisen opetussuunnitelmaan, sekä ymmärryksen lisäämisen nykyisen rahajärjestelmän toimintamekanismeista tärkeinä virstanpylväinä kohti vakaampaa ja tasa-arvoisempaa rahajärjestelmää.

Pyydämme, että ilmoitatte kantanne ja mahdollisen halukkuutenne yhteiseen opetussuunnitelman muutosehdotukseen. Lisäksi toivomme että, jos Teitä kuullaan opetussuunnitelmaa muutettaessa, otatte tämän epäkohdan esille kaikilla tahoilla.

Mikäli teillä herää kysymyksiä aiheesta, vastaamme niihin mielellämme tai tulemme paikan päälle keskustelemaan asiasta.

Ystävällisin terveisin,

Miira Kavonius

Suomen Talousdemokratia ry
0408315578
miira@talousdemokratia.fi

Viitteet

- [1] [Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#)
- [2] [Horisontti Yhteiskuntaoppi](#)
- [3] [Raha ja luotto rahapolitiikassa](#)
- [4] [Vähimmäisvarantojärjestelmä](#)
- [5] [Monetary policy implementation: Misconceptions and their consequences](#)